ಚೆನ್ನಾಂಬಿಕಾ ಪಾವಟೆ*

ಹಂಡೆ ಪಾಳೆಯಗಾರರು : ಒಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

ಕೀರ್ತಿವೆತ್ತು ಬದುಕಿ ಬಾಳಿದ ವಿಜಯನಗರ ಪಾಳೆಯಗಾರರಲ್ಲಿ ಹಂಡೆ ಮನೆತನವೂ ಒಂದು. ವಿಜಯನಗರದ ಅಚ್ಯುತರಾಯ, ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ, ಆದಿಲಶಹ, ಟೀಪೂ ಕೊನೆಗೆ ಕರ್ನಲ್ ಮನ್ರೋ ಗಹಗನ್ ಎಂಬ ಆಂಗ್ಲ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಮುಂದುವರೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋದ ಮನೆತನ ವಿದು. ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಳ್ಳಾರಿ, ಕುರಗೋಡು, ರಾಯಚೂರುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಕಾಲ ಬಾಳಿ ಬದುಕಿ ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಆಂಧ್ರದ ಅನಂತಪುರವನ್ನು ತನ್ನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕೇಂದ್ರವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿತು.

ಹಂಡೆ ಅನಂತಪುರ ಕೈಫಿಯತ್ತು ತಿಳಿಸುವಂತೆ ನಿಜಾಂಪುರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಬಾಗವಾಡಿ ವಿಭಾಗದ ಮುತ್ತಿಗೆ ಮತ್ತು ವಡವಡಿನೆ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಈ ಮನೆತನದ ಮೂಲಪುರುಷ ಲಕ್ಕಿನಾಯಕನೆಂಬುವವನು. ಅವನಿಗೆ ಬಾಲದ ಹನುಮಪ್ಪನಾಯಕ ಮತ್ತು ಬಳಗ ನಾಯಕ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು. ಬಾಲದ ಹನುಮಪ್ಪನಾಯಕ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಖ್ಯಾತಿ ಪಡೆದ ನಂತರ ಆವನ ವಂಶಜರು ಬಳ್ಳಾರಿ ಅನಂತಪುರದೆಡೆಗೆ ನಡೆದಾಗ, ಬಳಗನಾಯಕನ ವಂಶಜರು ಮೂಲ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೆ ಉಳಿದರು. ಇವರ ಇತಿಹಾಸದ ಪ್ರಮುಖ ಆಕರಗಳಲ್ಲಿ ಬಳ್ಳಾರಿ ಹಾಗು ಕುರಗೋಡು ಕೈಫಿಯತ್ತು ಮುಖ್ಯ ವಾದವು. ಮೂಲ ತೆಲುಗು ಕೃತಿಯನ್ನು 'wars of the Rajas' ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ತರ್ಜುಮೆ ಮಾಡಿದವರು ಚಾರ್ಲ್ಸ್ ಫಿಲಿಪ್ ಬ್ರೌನ್ ಅವರು. ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ಹಂಡೆ ಮನೆತನದ ಗುರುಪೀಠವೆನಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಶೈಲದ ನಿಡುಮಾಮಿಡಿ ಪೀಠದ ಅನೇಕ ಜಗದ್ಗುರುಗಳ ಇತಿಹಾಸ ದೊಂದಿಗೆ ಇವರ ಚರಿತ್ರೆ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಹಂಡೆ ಮನೆತನದ ಸಮಕಾಲೀನ ತೆಲುಗು ಕೃತಿ ಪುಲ್ಲಕವಿ ವಿರಚಿತ 'ಶ್ರೀ ಶೈಲ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ ಚರಿತೆ', ಸಿರಿಪಿ ಆಂಜನೇಯಲು ವಿರಚಿತ 'ಕರಿಬಸವ ಸ್ವಾಮಿ' ಕಾವ್ಯ, ನಾಗಸಂದ್ರಂ ವಾಸುದೇವರಾವ್ ವಿರಚಿತ 'ಅನಂತಪುರ ಮಂಡಲ ಚರಿತ್ರ ಕಥಲು', 'ಶ್ರೀ ಶೈಲಪೀಠ ದರ್ಶನ' ವೆಂಬ ಹೊಸಗನ್ನಡ ಕೃತಿ ಈ ಮನೆತನದ ಬಗೆಗೆ ತುಂಡು ತುಂಡು ವಿಷಯ ತಿಳಿಸುವ ಆಕರಗಳು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಸಂಶೋಧನ ತರಂಗದಲ್ಲಿ (ಸಂ IV ಸಂಚಿ ೪-೫ ಪು. ೧೦ ೧೯೮೧) ತರೀಕೆರೆಯ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ ಟಿ. ಶಂಭುಲಿಂಗಪ್ಪ ಅವರ 'ತಾಮ್ರಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಹಂಡೆ ಪಾಳೆಯಗಾರರು ಎಂಬ ಲೇಖನ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಕಳೆದ ಬಾರಿ ಗದಗಿನಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ ಕರ್ನಾಟಕ ಇತಿಹಾಸ ಅಕಾಡೆಮಿ ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣದಲ್ಲಿ 'ಅನಂತಪುರದಲ್ಲಿ ಹಂಡೆ ಪಾಳೆಯಗಾರರು', ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣದಲ್ಲಿ 'ಹಂಡೆ ಪಾಳೆಯಗಾರರ ಮೇಲೆ ಹೊಸಬೆಳಕು' ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದ್ದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನವು ದೊರೆತ ಕೆಲ ಕೈಫಿಯತ್ತು, ಬ್ರೌನ್ ವಿರಚಿತ 'wars of the Rajas' ಕೃತಿ ಹಾಗೂ 'ತಾಮ್ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಹಂಡೆ ಪಾಳೆಯಗಾರರು' ಎಂಬ ಲೇಖನ ಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾಡಿರುವ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಾಗಿದೆ.

* ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಪೀಠ, ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ. ಧಾರವಾಡ-೫೮೦೦೦೩

ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಭಾವದ ತೆಕ್ಕೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಹಂಡೆ ಪಾಳೆಯಗಾರರು ಸೊನ್ನಲಾಪುರದ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಭಕ್ತರು. ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಹೊರತಾಗಿ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಸಂತರನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಶಿವನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸದ ಮುನ್ನ ನೀರನ್ನೂ ಸಹ ಕುಡಿಯುವವರಲ್ಲ' ಎಂದು ಅನಂತಪುರ ಕೈಫಿಯತ್ತು ತಿಳಿಸಿದರೆ, ಶ್ರೀ ಶೈಲದ ನಿಡುನೂನಿಡಿ ಕರಿಬಸವಸ್ವಾಮಿಗಳು, ಮರಿಕರಿಬಸವಸ್ವಾಮಿಗಳ ಕೃಪಾಶೀರ್ವಾದದಿಂದ ಬದುಕಿ ಬಾಳಿದ ಮನೆತನವೆಂದು ತೆಲುಗು ಕಾವ್ಯಗಳ ಹೇಳಿಕೆ. ಇದೇ ಮನೆತನದ ರಾಮಪ್ಪ ನಾಯಕನ ಗುರು ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ವಿರಕ್ತಮಠದ ನೀಲಕಂಠ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಎಂದು ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಈ ಮನೆತನದ ವಂಶಾವಳಿಗೂ ಬ್ರೌನ್ ವಿರಚಿತ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ವಂಶಾವಳಿಗೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಭಿನ್ನತೆಗಳಿವೆ. ಮೂಲ ಪುರುಷ ಲಖ್ಖನಾಯಕನ ನಂತರ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದವನು ಬಾಲದ ಹನುಮಪ್ಪನಾಯಕ. ಇವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದುದು ತಂದೆ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಬಂಧ. ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳು ಈ ಹನುಮಪ್ಪ ನಾಯಕನಿಗೆ ಅಂಕುಶರಾಯ, ದೇವಪ್ಪನಾಯಕ, ನಿಚ್ಚಮದುವಣಿಗ ಲಿಂಗರಾಮಪ್ಪನಾಯಕ, ಹಿರೇಮಲ್ಲಪ್ಪನಾಯಕ, ಚಿಕ್ಕಮಲ್ಲಪ್ಪನಾಯಕರನ್ನು ಮಕ್ಕಳೆಂದು ಹೆಸರಿಸಿವೆ. ಬ್ರೌನ್ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಲದ ಹನುಮಪ್ಪನಾಯಕನ ಮಗ ಹಂಪನಾಯಕ ಆತನ ಮಗ ಮಲಕಪ್ಪನಾಯಕ ಹಾಗೂ ಅವನ ಪಟ್ಟದರಾಣಿ ಸಿದ್ಧರಾಮಮ್ಮನಿಗೆ ದೇವಪ್ಪನಾಯಡು, ಚಿನ್ನರಾಮಪ್ಪನಾಯಡು, ನಿಕ್ಕ ಮದಲಿಂಗಪ್ಪನಾಯಡು ಮತ್ತು ಹಂಪನಾಯಡು ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದೆ. ಈ ಭಿನ್ನತೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದುದು ಮೊದಲನೆಯ ಅಂಕುಶರಾಯನನ್ನು ಬ್ರೌನ್ ಅವರು ಕೈ ಬಿಟ್ಟುದು. ಬಾಲದ ಹನುಮಪ್ಪನ ಮಕ್ಕಳೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾದವರು ಅವನ ಮರಿ ಮಕ್ಕಳಾಗಿಯೂ, ಮಲಕಪ್ಪನಾಯಕನ ಮಕ್ಕಳ ನ್ನಾಗಿಯೂ ಗುರುತಿಸಿದ್ದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಈ ಭಿನ್ನತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದರೆ ಅಂಕುಶ ರಾಯನ ಮುಂದಿನ ತಲೆ ಮಾರಿನವರು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೆ ಆಳಿದ್ದು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. 'ಬಹುಧರ್ಮಿಷ್ಟ' ನೆನಿಸಿದ ಅಂಕುಶರಾಯನಿಗೆ ಬಳ್ಳಾರಿ, ಬಂಕಾಪುರಗಳ ವಿಭಾಗಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ವಹಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಇವನ ವಂಶಸ್ಥರಾದ ಸಿದ್ದಪ್ಪನಾಯಕ, ಪ್ರಸನ್ನಪ್ಪನಾಯಕ ರೆಂಬ ಸೋದರರು ಬಂಕಾಪುರ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ಮುಂದುವರೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿರುವರು.

ಬಾಲದ ಹನುಮಪ್ಪನ ಮೊಮ್ಮಗ ಮಲಕಪ್ಪ ನಾಯಡು. ವಿಜಯನಗರದ ರಾಮರಾಯ ತುರ್ಕರನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಸಮರ್ಥನಾಗದೆ ಹೋಗಲು ಈ ಮಲಕಪ್ಪ ಮುಸ್ಲಿಮರ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದು, ಶಿಸ್ತಿನಿಂದ ದುಡಿದು ಮಂಚಿ ದೇಶದಲ್ಲಿಯ ಬುಕ್ಕಪಟ್ಟಣ ಮತ್ತು ಅನಂತ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಪಡೆದಿದ್ದನಲ್ಲದೆ ಪಾದಶಿಹ ವಜೀರ್ (Royal minister) ಎಂಬ ಬಿರುದು ಪಡೆದಿದ್ದ.

ಬುಕ್ಕರಾಯನ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಂತ ಮಲಕಪ್ಪ ನಾಯಡು ಗಂಡು ಸಂತಾನವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಅನಂತ ಸಂಗ್ರಾಮದ ಎಲ್ಲರೆಡ್ಡಿಯ ಅನುಮತಿ ಮೇರೆಗೆ ಅಲ್ಲಿಯೆ ಒಂದು ಅರಮನೆ ಕಟ್ಟಿಸಿ ವಾಸಿಸಲು ಆರಂಭಿಸಿದ ನಂತರ ಆ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನೇ ಹಂಡೆ ಅನಂತಪುರವೆಂದು ಕರೆಯ ಲಾಯಿತು. ಜೀವನ ಜೋಕಾಲಿಯ ಗಂಗೆ ಗೌರಿ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ಈ ಮಲಕನಾಯಕನ ಗುಣಾವಳಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ ಹಾಡು ಗಬ್ಬವಿದೆ.

> ಹಂಡೆಮಲುಕಗೊಡೆಯ ಕೇಳು ಎಲೆ ತಂಗಿ | ಆತ
> ಉಂಡ ಮನೆಗೆ ಎರಡ ಬಗೆಯನೆಲೆ ತಂಗಿ
> ಉಂಡು ನಾವು ಸುಖದೊಳೆಲೆ ತಂಗಿ ! ಶಿವನ
> ಕೊಂಡಾಡುವ ಜಗಳ ಬೇಡ ಎಲೆ ತಂಗಿ ||

ಎಂಬುದಿದೆ.

ಇವರ ಕರ್ತೃ ಶಿವಗಂಗೆಯ ಹಿರಿಯ ಸಿಂಹಾಸನದ ಸಂಗಮೇಶ್ವರನ ಕರ ಕಮಲ ಸಂಜಾತ ತರುಳಚರಪತಿ. ಈ ಕವಿಗೆ ಮಲಕಪ್ಪನ ಆಶ್ರಯ ದೊರೆತಿರಬೇಕು. 'ಉಂಡ ಮನೆಗೆ ಎರಡ ಬಗೆಯ' ಎಂಬುದು ಆತನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಸಿದೆ.

ಈ ಮನೆತನದ ದೇವಪ್ಪನಾಯಡು ಕುಂದರ್ಪಿ ನಾಂದೇಲವನ್ನೂ, ಚಿನ್ನರಾಮಪ್ಪ ಬಳ್ಳಾರಿ, ಕುರ ಗೋಡನ್ನೂ, ನಿಚ್ಚ ಮದುವಣಿಗ ಲಿಂಗರಾಯಪ್ಪ ನಾಯಕ ಅನಂತಪುರ, ಧರ್ಮಾವರ, ಕಂಡುಪ ಕಣಿ ಕಲ್ಲನ್ನೂ, ಹಂಪನಾಯಡು ಅನಂತಪುರ ಬುಕ್ಕಪಟ್ಟಣ ಗಳ ಅಧಿಕಾರ ನೋಡಿಕೊಂಡಿರುವರು. ಈ ವಂಶದ ಪ್ರಸನ್ನಪ್ಪ ೧೬೯೭ರಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದ. ಈ ವೇಳೆಗೆ ವಸಂತಮ್ಮ ಮತ್ತು ಲಕ್ಕಮ್ಮ ಎಂಬ ವೇಶ್ಯಾಂಗನೆಯರು ತಾಡಿಮರಿಯಿಂದ ಅನಂತಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಪ್ರಸನ್ನಪ್ಪ ವಸಂತಮ್ಮನಿಗೆ ಮೋಹಗೊಂಡು ಆವಳಿಗೊಂದು ಅರಮನೆ ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದ. ಆದರೆ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯ ಲಕ್ಕಮ್ಮನ ಮಾತಿಗೆ ಕಟ್ಟು ಬಿದ್ದು ವಸಂತಮ್ಮ ತನ್ನಲ್ಲಿ ತುಂಬು ವಿಶ್ವಾಸವಿರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಪ್ರಸನ್ನಪ್ಪನನ್ನು ಮೋಸ ಮಾಡಿ ಓಡಿ ಹೋಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಳು. ತನ್ನ ಅಕ್ಕನಿಗೆ 'ಸ್ವಲ್ಪ ಸೈನ್ಯ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅನಂತಪುರದ ಕೆರೆಯ ಬದಿಯ ದೇವರಕೊಂಡಕ್ಕೆ ಬಾ' ಎಂದು ತಿಳಿಸಿ ಪ್ರಸನ್ನಪ್ಪನಿಗೆ 'ನನ್ನ ಅಕ್ಕ ವೆಂಕಟೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ದೇವರಕೊಂಡಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದು ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರುವೆ' ಎಂದು ತಿಳಿಸಲು ಆತ ಹೊರಡಲು ಒಡಂಬಟ್ಟ. ಅವಳು ತುಸು ದೂರ ಹೋಗುವದರೊಳಗೆ ಮನದಲ್ಲಿ ಏನೋ ಅನುಮಾನ ಹುಟ್ಟಿ ಅವಳನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕರೆಯಿಸಿ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಹೋಗಲು ಸೂಚಿಸಿದ. ಆದರೆ ಮರಳಿ ಬಂದ ವಸಂತಮ್ಮ ದೊರೆ ಮಲಗಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ತನ್ನ ಒಳಸಂಚು ರಾಜನಿಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ ಎಂದು ಬಗೆದು ಮುಂದಿನ ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ಅರ್ಧ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಚೂರಿಯಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನಪ್ಪನನ್ನು ಇರಿದು ಕೊಂದಳು. ಈ ಸುದ್ದಿ ಬುಕ್ಕಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಸನ್ನಪ್ಪನ ತಮ್ಮ ಪವಾಡಪ್ಪನಿಗೆ ತಲುಪಲು ಆತ ವ್ಯಥಿತನಾಗಿ ಅನಂತಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಆಡಳಿತದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತನು.

ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೨೦ರ ವೇಳೆಗೆ ಅನಂತಪುರವು ಕಡಪ ನವಾಬರ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತು. ಪವಾಡಪ್ಪನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಮಜಿ ಎಂಬ ಅಧಿಕಾರಿ ನವಾಬನ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ನವಾಬರಿಗೆ ವಹಿಸಿ ಕೊಡಲು ಯೋಜಿಸಿದ. ರಾಮಾಜೀ ಪ್ರೇರಣೆಯಂತೆ ನವಾಬ ಕೆಲ ಸೈನ್ಯ ಕಳಿಸಿದ. ಸೇನಾನಿಗಳು ಪವಾಡಪ್ಪ ನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದರು. ಮುಂದೆ ನವಾಬನ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೂ ಪವಾಡಪ್ಪನ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೂ ಹೋರಾಟವಾಗಿ ನವಾಬನ ಬಹು ಸಂಖ್ಯೆಯ ಸೈನಿಕರು ಹತರಾದರು. ಪವಾಡಪ್ಪ ರಾಮಜಿಯನ್ನು ಸ್ವಾಮಿ ದ್ರೋಹಿ ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿ ಅವನ ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದ. ಈ ಅಂಗ ಹೀನತೆ ಯಿಂದ ಯಾವ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲವೆಂದರಿತು ರಾಮಜಿ ತನ್ನ ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ಬುಡ ಸಹಿತ ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಾಣ ಬಿಟ್ಟ. ಈ ಕ್ರೂರ ಕೊಲೆಯಿಂದ ತಿಂಡಿ ತೀರ್ಥ ತ್ಯಜಿಸಿದ ಪವಾಡಪ್ಪ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಗೋಕರ್ಣ ಸಂದರ್ಶನ ಮಾಡಲು ಹೊರಟ. ಅನಂತಪುರ ದಿಂದ ತುಸು ದೂರದಲ್ಲಿ ಪೆದ್ದಂಪಳ್ಳಿಯೆಂಬಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ತಾನೇ ಹಿಸುಕಿಕೊಂಡು ಪ್ರಾಣ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೩೭ರಲ್ಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿದ ಪವಾಡಪ್ಪನನ್ನು ಅನಂತ ಸಾಗರದ ಹೊಸ ಟ್ಯಾಂಕಿನ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕಿರುವ ನಿತ್ಯಮಾಮಿಡಿ ಸ್ವಾಮಿಯ ಮಠದಲ್ಲಿ ಅಂತ್ಯಕ್ರಿಯೆ ಜರುಗಿಸಿ ಸಮಾಧಿ ಮಾಡಲಾಯಿತು.

ಪ್ರಸನ್ನಪ್ಪ ನಾಯಡುನ ಮಗ ರಾಮಪ್ಪನಾಯಡು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರದ್ದರಿಂದ ಪವಾಡಪ್ಪ ನಾಯಡುನ ಮಗ ಸಿದ್ದಪ್ಪನಾಯಡುವಿಗೆ ೧೭೩೮ರಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಗಟ್ಟಲಾಯಿತು. ಈತ ತುಂಬ ದುರ್ಮಾರ್ಗಿಯಾಗಿದ್ದ. ಆತನ ಕಾಟ ತಡೆಯಲಾರದೆ ಜನ ಹೊಸೂರಿನಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಮಪ್ಪನನ್ನು ಕರೆತಂದರು. ರಾಮಪ್ಪನ ಆಗಮನದ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿ ಬೊಕ್ಕಸದ ಧನಕನಕವನ್ನೆಲ್ಲ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸಿದ್ದಪ್ಪ ನಾಯಡು ಊರು ಬಿಟ್ಟ. ರಾಮಪ್ಪ ಅನಂತಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಾನೇ ಅಧಿಪತಿಯಾದ. ಈ ವೇಳೆಗೆ ರಾಮವಲ್ಲಭ ರಾಜ್ಯ ಮದಾಂಧನಾಗಿದ್ದ. ಈತನ ಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಶೈಲ ಪೀಠದ ಜಗದ್ಗುರು ಮರಿಕರಿಬಸವರಾಜೇಂದ್ರ ದೇಸಿಕೇಂದ್ರ ಶಿವಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ದುರ್ಭಾಷೆಗಳನ್ನಾಡಿ ಮನ ನೋಯಿಸಿದ ಫಲವಾಗಿ ಅವನ ಬಂಧುಗಳೇ ಅವನನ್ನು ೧೭೫೨ರಲ್ಲಿ ಬಳ್ಳಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಂದರು.

ಮುಂದೆ ಬಳ್ಳಾರಿ ರಾಮಪ್ಪನೆಂಬವನು ಅನಂತ ಪುರದ ಒಡೆಯ ಸಿದ್ದಪ್ಪ ಮತ್ತು ಅವನ ಅಳಿಯ ಬಸಪ್ಪ ರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಬಳ್ಳಾರಿ ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲಿರಿಸಿದನು. ರಾಮಪ್ಪನ ವಿಧವೆ ಹೆಂಡಿರು ಇತರ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅನಂತಪುರದ ಮನೆಯಲ್ಲಿರಿಸಿ ಆ ಮನೆತನ ಎಲ್ಲ ಗಂಡು

ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿದನು. ಬೊಕ್ಕಸ, ಆಯುಧ, ಯುದ್ಧ ಸಾಮಗ್ರಿ ಇತರ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಬಳ್ಳಾರಿಗೆ ರವಾನಿಸಿದನು. ೪ ತಿಂಗಳುಗಳಿಂದ ಬಂಧಿತರಾದ ಈ ಈರ್ವರು ಬಂಧಿಖಾನೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ಜೀವದಾನ ಪಡೆದು ಹಿರೇಹಾಳುಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ಬಲಿಜಾ ಜಾತಿಯ ಮನುಷ್ಯನೊಬ್ಬ ಇವರಿಬ್ಬರಿಗೆ ಆಶ್ರಯವಿತ್ತು ಮರಾಠಾ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನಾದ ಮರಾರಿ ರಾವನ ಅಮೀನ ನಾದ ಶಿವಪ್ಪನಿಗೆ ಇವರನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದ.

ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೭೭೫ರ ವೇಳೆಗೆ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ವನ್ನಾಳುತ್ತಿದ್ದ ಟೀಪೂವಿನಿಂದ ಈ ಪಾಳೆಯಗಾರಿಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಾಶವಾಯಿತು. ಕೊನೆಯ ಪಾಳೆಯಗಾರ ಸಿದ್ದಪ್ಪನಾಯಡುಗೆ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಎರಡುನೂರು ಕಂಠಿರಾಯ ಪಗೋಡಾ ನಾಣ್ಯಗಳ ಸಂಬಳದ ಮೇಲೆ ಎರಡು ಸಾವಿರ ಕೆಲಸಗಾರರನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನಿಯಮಿಸಿ ಆದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಅಧಿಕಾರ ಕೊಟ್ಟ. ಮೈಸೂರಿನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಸರಾಬಾದ ಕಟ್ಟುವಂತೆ ನೇಮಿಸಿದ. ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷರ ಆಳ್ವಿಕೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಈ ಮನೆತನ ಕರ್ನಲ್ ಮನ್ರೋ, ಟ್ರೀವರ್ಸ ಗಹಗನ್ ಮುಂತಾದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಇವರ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಕೈಕೊಂಡರು. ಮುಂದೆ ಈ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ವಾರಸುದಾರರಿಲ್ಲದಂತಾಗಲು ಹಿಂದೆ ಈ ವಂಶದ ಕೆಲ ಮನೆತನಗಳು ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿದ್ದವು. ಆ ಮನೆತನದ ಒಬ್ಬ ತರುಣನನ್ನು ತಂದು ವಾರಸುದಾರನನ್ನಾಗಿ ಪಟ್ಟ ಗಟ್ಟಲು ಮನ್ರೋನ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಪಡೆದರು. ಬಳಗ ನಾಯಕನ ಪರಿವಾರದ ಸಿದ್ದರಾಮಪ್ಪ ಎಂಬ ಬಾಲಕ ನನ್ನು ಆರಿಸಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಅವನಿಗೆ ಮಾಶಾಸನವನ್ನು ಕೊಡುವದರ ಮೂಲಕ ಆಂಗ್ಲ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಈ ಮನೆತನವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದರು.

'ತಾಮ್ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಹಂಡೆ ಪಾಳೆಯಗಾರರು' ಲೇಖನ ಬರೆದ ಟಿ. ಶಂಭುಲಿಂಗಪ್ಪ ಅವರು 'ಹಂಡೆ ಪಾಳೆಯಗಾರರ ಮನೆತನ ಕೇವಲ ವಿಜಯನಗರ ಅರಸರ ಕಾಲದ್ದಲ್ಲ. ಹಂಡೆಯ ಪಾಳೆಯಗಾರರು ಅದ ಕ್ಕಿಂತ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಹೊಯ್ಸಳರ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಹೊಯ್ಸಳರ ನಿಷ್ಠಾವಂತ ಸೇವಕ ರಾಗಿದ್ದರು. ಮೇಲಾಗಿ ರಾವುತರು. ಹೊಯ್ಸಳರ ಪರ ವಾಗಿ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದು ಬಿರುದು ಬಾವಲಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಅದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನ ವಾಗಿ ಒಂದು ತಾಮ್ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿಯ ವಿಷಯ ವಿವರಿಸಿರುವರು. ಮುಮ್ಮಡಿ ದಳವಾಯಿ ರಂಗರಾವುತ ನೆಂಬುವನು ಬಾರಕೂರ ಯುದ್ಧವೊಂದರಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದು ಬಂದು ಎರಡನೆಯ ವೀರಬಲ್ಲಾಳನಿಂದ ಬಿರುದು ಬಾವಲಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದುದರ ನಿಜಾಂಶಕ್ಕೆ ಇಂಬು ದೊರೆಯುತ್ತಿದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಇವರ ಮೂಲ ನಿವಾಸ ವಿಜಯನಗರ ಅರಸರ ಕಾಲದ್ದಾಗಲಿ ಇಲ್ಲವೇ ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುತ್ತಗಿ ಗ್ರಾಮವಾಗಲಿ ಅಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಯಾಗಿ ದೊರೆತ ಈ ತಾಮ್ರಶಾಸನ ೧೧೯೪ಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿ ಸಿದ್ದು, ರಂಗರಾವುತ ಬಾರಕೂರು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದು ಬಂದುದರಿಂದ ಅವನ ಪರಾಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಅವನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಒಂದು ದೇವಾಲಯ ಹಾಗೂ ನಾಲ್ಕು ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಉಂಬಳಿಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ದತ್ತಿ ಶಾಸನವಿದು ಎಂದು ತಿಳಿಸಿರುವರು. ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ಶ್ರೀ ರಂಗನಾಥ ದೇವಾಲಯ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ಗುಡದಳ್ಳಿಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ರಾರಾಜಿಸುತ್ತದೆ. ಈಗಲೂ ಶ್ರೀ ರಂಗನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪೂಜಾರಿಗಳು ದೇವರ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ಗಂಟೆ, ಸರ್ಪಿಣಿ ವಂಟಿ, ಮುಂತಾದವುಗಳ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತಿರು ವುದು ಇಂದಿಗೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಈಗಲೂ ಉದ್ದವಾದ ಈಟಿ, ಭರ್ಜಿ, ಖಡ್ಗ ಇತ್ಯಾದಿ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಕಾಣ ಬಹುದು. ಈ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ ಶ್ರೀಯುತರು ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಇದು ನಿಜ ಶಾಸನವೆನ್ನ ಬಹುದೇನೋ ? ವಸ್ತು ವಾಸ್ತವದ್ದಾಗಿದೆ ; ಶಾಸನ ಕೂಟವೇನೋ ? ಸಂಶೋಧಕರು ನಿರ್ಧರಿಸಲಿ ಎಂಬ ಸಂಶಯವನ್ನೆತ್ತಿರುವರು. ಜೊತೆಗೆ ಈ ತಾಮ್ರಶಾಸನ ವೀಕ್ಷಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಸೀತಾರಾಮ ಜಹಗೀರದಾರರು ಕೃತಕ ವೆಂದು ತಿಳಿಸಿರುವರು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಂಡೆ ಪಾಳೆಯಗಾರರ ಮೂಲವನ್ನು ಹೊಯ್ಸಳ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯಬೇಕಾದರೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲ ದಾಖಲಾತಿಗಳ ಅವಶ್ಯ ಕತೆ ಇದೆ. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಈಗ ದೊರೆತ ಕೈಫಿಯತ್ತು, ತೆಲುಗು ಕೃತಿಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಈ ಮನೆತನವನ್ನು ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನಿಗದಿಗೊಳಿಸುವುದು ಸೂಕ್ತ.